

Взаємодія оперативних підрозділів з органами досудового розслідування у виявленні та припиненні злочинів у бюджетній сфері

Данченко Лена Іванівна, кандидат юридичних наук, науковий співробітник Міжвідомчого науково-дослідного центру з проблем боротьби з організованою злочинністю при Раді національної безпеки і оборони України

Дозвольте мені, в першу чергу, щиро подякувати організаторів за ідею проведення круглого столу та надану можливість взяти участь у обговоренні надзвичайно важливої і цікавої теми.

Аналіз результатів практичної діяльності правоохоронних органів України свідчить про досить значне поширення злочинів у бюджетній сфері.

При цьому відзначається низька ефективність механізмів контролю за законністю і ефективністю їх використання.

Як наслідок, саме бюджетна сфера була і залишається сферою з високим рівнем корупційних проявів та інших злочинних посягань.

Наразі хочу зупинитися на злочинах у такому сегменті бюджетної сфери як державні закупівлі, та організації взаємодії під час їх виявлення і припинення.

За даними фахівців, від 50 до 75 % бюджетних асигнувань під час процедури держзакупівель освоювалося з численними порушеннями.

Тільки через корупційні оборудки у цій сфері збитки **щорічно становлять 10-15 % видаткової частини держбюджету.**

А за оцінками експертів, зробленими у 2014 році, обсяг "відкатів" і "хабарів", які підприємці змушені були платити чиновникам за право брати участь тендерах, становить **близько 80 млрд грн на рік.**

Загалом можна стверджувати, що масштаби злочинності у сфері державних закупівель вже становлять реальну загрозу національній безпеці держави.

Серед основних економічних наслідків злочинності у сфері державних закупівель науковці виділяють:

- У зростання масштабів тіньової економіки;
- У руйнування механізмів ринкової конкуренції;
- У зменшення податкових надходжень до бюджету;
- У неефективне витрачання та розкрадання бюджетних коштів;
- У втрату довіри учасників ринку до державної влади, її спроможності.

Тож, можна стверджувати, що злочинність у сфері державних закупівель призводить до надзвичайно негативних соціально-економічних наслідків.

У межах виконання своїх основних повноважень, порушення у сфері державних закупівель виявляються Міністерством економічного розвитку і торгівлі України та низкою інших контролюючих і правоохоронних органів.

Проте кількість зафіксованих порушень і сума відшкодування завданих збитків державі значно нижчі за експертні оцінки обсягів корупційної складової вартості державних закупівель¹.

Все це засвідчує непрозорість та високий рівень криміналізації держзакупівель, а також недостатню ефективність правоохоронних заходів, у тому числі через відсутність належної взаємодії між уповноваженими органами.

Так, відповідно до ст. 7 Закону України від 10 квітня 2014 року "Про здійснення державних закупівель" у межах компетенції здійснюють державне регулювання та контроль у сфері державних закупівель, зокрема:

Міністерство економічного розвитку і торгівлі України,

Державна казначейська служба України,

Рахункова палата України,

Антимонопольний комітет України,

Державна фінансова інспекція України (ДФІ

України) та їх територіальні органи.

І тут хотілося б зупинитись саме на взаємодії між контролюючими і правоохоронними органами.

На сьогоднішній день напрацьована достатня правова база взаємодії контролюючих і правоохоронних органів щодо виявлення правопорушень у бюджетній сфері, у тому числі під час державних закупівель. Її складають Закони України "Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні", "Про міліцію", "Про прокуратуру", "Про Службу безпеки України", інші закони та міжвідомчі нормативні акти.

Відповідно до статті 12 Закону України "Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні" та підпункту 5.3 Порядку що регламентує взаємодію органів Державної фінансової інспекції, Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, затвердженого спільним наказом від 19 жовтня 2006 року (№ 346/1025/685/53) у разі виявлення порушень законодавства, що передбачають кримінальну відповідальність або містять ознаки корупційних діянь, органи державної фінансової інспекції України зобов'язані передавати матеріали перевірок до правоохоронних органів.

Однак, така інформація часто надходить запізно (коли вже неможливо забезпечити відшкодування збитків), або контролюючі органи обмежуються штрафними санкціями, не вбачаючи в діях ознак кримінального правопорушення.

За даними звітів, органами Держфінінспекції України та її територіальними підрозділами у 2013 році проведено лише 53 таких заходів державного фінансового контролю, як перевірка державних закупівель, а у

¹ Щодо подолання корупції у сфері державних закупівель в Україні : аналітична записка підготовлена Національним інститутом стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1486/>

2014 році - понад 13,6 тис.¹. Зростання їхньої кількості або повна відсутність в попередні роки зумовлена тим, що Порядок проведення перевірок державних закупівель затверджено постановою Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку проведення перевірок державних закупівель Державною фінансовою інспекцією та її територіальними органами і внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України" № 631 лише 1 серпня 2013 року. Тобто всі державні закупівлі, які здійснювались до цього часу, фактично залишались поза увагою ДФІ України.

При цьому, законність проведення тендерів підлягала перевірці тільки в межах запланованих інспектувань підконтрольних об'єктів.

В умовах дії мораторію на перевірки суб'єктів господарювання (коли, наприклад, орган внутрішніх справ може ініціювати проведення перевірки фінансово-господарської діяльності в рамках кримінального провадження), реалізація правоохоронними органами в порядку Кримінального процесуального кодексу України матеріалів перевірок державних закупівель, направлених для прийняття відповідних рішень, набуває неабиякої актуальності. Їх можна розглядати одним із офіційних джерел, які вже містять інформацію про вчинений злочин, і можуть бути використаними як докази.

Підсумовуючи викладене, доцільно зауважити, що декриміналізація сфери державних закупівель потребує значної консолідації зусиль усіх контролюючих та правоохоронних органів.

У першу чергу, це стосується налагодження своєчасного інформування правоохоронних органів про виявлені порушення Міністерством економічного розвитку і торгівлі України й Держфінінспекцією України та забезпечення прийняття рішень правоохоронними органами у відповідності до вимог кримінального процесуального законодавства.

¹ Звіти про результати діяльності Державної фінансової інспекції України та її територіальних органів за 2013-2014 роки // Офіційний сайт Державної фінансової інспекції України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua/>